

RAPORT

HEAD NÄITED KLIIMATEGEVUSTEST JA TAASTUVENERGIALE ÜLEMINEKUST KOHALIKUL TASANDIL EUROOPA LIIDU LIIKMESRIIKIDES

Eestikeelne lühikokkuvõte

2025

2024. aasta detsembris avaldas LIFE programmi algatuse Together for 1,5 konsortsium ülevaatliku raporti, mis tõstab esile valiku tegevusi, mida kohalikud omavalitsused Euroopa Liidu liikmesriikides kliimamuutuste pidurdamiseks ja taastuenergiale ülemineku toetamiseks teinud on. Siinne on eestikeelne lühikokkuvõtte raportist ja sisaldab eeskätt neid osi, mis võiksid olla ka Eestis mõeldavad või meie oludes kohalikul tasandil enim inspireerivad.

Raport pakub kohalikele omavalitsustele erinevaid näiteid kliimameetmetest, energiaülemineku, transpordi, elukeskkonna rohestamise jms kohta erinevatest Euroopa Liidu riikidest. Seitsme riigi (Belgia, Horvaatia, Eesti, Prantsusmaa, Poola, Portugal ja Hispaania) parimate kliima- ja energiaüleminekuteggevuste näidete valik siin raportis on heaks inspiratsiooniks ja motivatsiooniks kohalikele omavalitsustele nii olemasoleva kohaliku energia- ja kliimakava (KEKK) täiendamiseks kui ka esimese KEKKi koostamiseks.

Inglisekeelset tervikraportit koos kõikide heade näidetega erinevatest riikidest saab lugeda konsortsiumi [veebilehelt](#).

Siinse eestikeelse lühikokkuvõtte on koostanud Eestimaa Looduse Fond (ELF) 2025. aastal.

LIFE Together for 1,5 on üleeuroopaline projekt, mille eesmärk on suunata Euroopa Liidu kliimategevusi nii riigisiselt kui ka ELi tasandil nii, et need oleksid kooskõlas Pariisi kliimaleppe 1,5 C eesmärgiga. ELF on projekti Together for 1.5 partner. Algatuse eestikeelne veebileht on elfond.ee/igatonnloeb

SISSEJUHATUS

Pole kahtlust, et inimkond seisab silmitsi kliima- ja keskkonnakriisiga. Teadlaskond on meid juba pikka aega hoiatanud, et kliimamuutustel võivad olla laastavad tagajärjed, kui ei tegutseta tempokalt, et peatada Maa kiire soojenemine. Kliimamuutus on ülemaailmne nähtus, mis nõuab seega ka ülemaailmset ühist reageerimist, kus oma tähtis roll on igal poliitilisel, majanduslikul ja sotsiaalsel teol ja tegutsejal.

Kohalikel omavalitsustel on suur potentsiaal teha tegevusi, mis aitaksid vähendada kasvuhoonegaaside (KHG) heitkoguseid, kasvatada linnade ja maapiirkondade elu- ja looduskeskkonna vastupanuvõimet ning parandada inimeste elukvaliteeti. Kohalikud energia- ja kliimakavad mängivad kliimamuutuse pidurdamisel ja sellega kohanemisel olulist rolli.

PEAMISED JÄRELDUSED JA SOOVITUSED

Paljudel kohalikel omavalitsustel Euroopa Liidus on juba olemas energia- ja kliimakavad. Neis on planeeritud tegevusi näiteks energia-, transpordi-, linnaplaneerimise-, ehitus-, jäätmemajanduse-, ringmajanduse- ja teistes sektorites.

Soovitused kohalikele omavalitsustele

- Mõista linnade ja omavalitsuste rolli kliimategevustes.

Soovitus 1: Kohaliku omavalitsuse töötajad ja kohalikud elanikud peaksid olema teadlikud enda rolli olulisusest vajalike poliitikate ja meetmete edendamisel ja heakskiitmisel. Sellele aitaksid kaasa erinevad kampaaniad, sidusrühmade ja elanike kaasamine kohalikesse algatustesse, regulaarne infovahetus KOVi ja elanike vahel.

- Soodustada KOVide ja elanike koostööd ja kasvatada suutlikkust kohalike tegevuste võimendamiseks.

Soovitus 2: Kliimamuutuste väljakutsetega on tulemuslikum tegeleda rohkemakesi ning erinevate tegevustega. Näiteks soovitab raport kliimamuutuste leevendamisega tegeleda vastaval KOVi osakonnal endal, aga ka koostöös teiste osakondadega, kelle tegevus on seotud kliimaga ja energiaga jne.

- Saada kohalike omavalitsuste juhtidelt lubadus energia- ja kliimakavade koostamiseks ja elluviimiseks.

Soovitus 3: Kliimamuutustega seonduvate väljakutsete lahendamine ei ole võimalik ilma, et kõik poliitilised tasandid, sealhulgas kohalikud omavalitsused, kaasas oleks. Suuremat kaasatust toetab näiteks üleeuroopaline algatus Linnapeade Pakt (Covenant of Mayors), mis koondab kohalikke omavalitsusi, kes võtavad vabatahtlikult kohustuse edendada ELi kliima- ja energiaeesmärkide elluviimist.

- Tehnilise ressursi ja personali suurendamine linnades ja valdades.

Soovitus 4: Kohalikke kliimakohustusi ei saa täita, kui kohalikel omavalitsustel puuduvad vajalikud tehnilised vahendid ja inimressursid. Seda lünka aitaks täita tehnilise personali palkamine, kes keskenduks kliimategevustele ja energiaüleminekule.

- Võimaldada kohalikele omavalitsustele rahalist tuge kliimategevuste planeerimiseks.

Soovitus 5: Kliimameetmete kavandamine ja ellu viimine kohalikul tasandil on pigem aeglane ja ebaefektiivne ebapiisavate rahaliste ressursside tõttu. Ehkki tegelikult on kohalike kliima- ja energiakavade koostamiseks ja elluviimiseks rahastusvõimalused olemas, peaks KEKKide planeerimiseks loodama siiski eraldi finantshoob, mis ei sõltuks konkreetsest rahastusest

teatud perioodil, vaid kestaks piisavalt pikalt, et oleks võimalik korralikult nii planeerida, ellu viia, seirata kui ka kontrollida.

- Kohalikul tasandil peab olema võimalik jälgida tehtu tõhusust.

Soovitus 6: Iga kohalik tegevuskava peaks sisaldama vähemalt tarbimisandmeid, energia ja kasvuhoonegaaside heitkoguseid, samuti nende vähendamise eesmärgi, et tegevuste edenemist oleks võimalik hinnata. Raport soovib ka nt avalikku riiklikku registrit, kus KOVid regulaarselt kliimategevustega edenemisest märku annaks.

- Kohalike plaanide tegemiseks on tarvis asjakohast infot ja häid näiteid.

Soovitus 7: Riigid peaksid kohalikke omavalitsusi igati toetama KEKKide elluviimisel, sh asjakohase infoga, aga ka IT-tehnilise toega, et kokku koguda ja teha kättesaadavaks head näited teistest omavalitsustest.

Näiteks pakub kitsama ulatusega AdapteCCa platvorm [praktilisi lahendusi kliimamuutusega kohanemisest Hispaanias](#), mis on omakorda seotud Euroopa kliimakohanemise platvormiga European Climate Adapt ning toob nii kätte kogemused kogu Euroopast.

Raport toob veel välja, et kohalik tasand on peamine platvorm kodanike kaasamiseks ja seetõttu parimal positsioonil tõhusate ja kohandatud lahenduste väljatöötamiseks, nagu säästev ja aktiivne liikuvus, taastuenergia tootmine ja energiakogukonnad, hoonete energiatõhusus, rohealade loomine jne. Samas pakub täiendavate EL-i rahaliste vahendite kättesaadavus suurepärasest võimalusest toetada ja kiirendada kliimategevusi kohalikul tasandil ja viia need kooskõlla uuendatud riiklike poliitikate ja muudetud REKKi (riiklik energia- ja kliimakava) eesmärkidega – ja minna neist isegi kaugemale.

Raport toob kaasamise ühe peamise probleemina välja olukorra, kus kliimategevusi tajutakse kohustusena või koormana, mitte vältimatu kliimakriisi lahendusena. Kliimategevusi tajutakse rohkema tööna ning rohkemate maksude, regulatsioonide jm kaasatoojana. Ka tajutakse kliimategevusi poliitiliste ettekäanetena rutakatele otsustele ja kehtestatud meetmetele. Kohalikul tasandil saab selle kohustusena tajutava arusaamise asendada võimalusega - tööhõive, investeeringud, elukvaliteedi paranemine jne.

Taastuenergia ja kodanikualgatused

● Päikesepaneelid avalikel hoonetel

Bonheideni linn Belgias soovib maksimeerida ratsionaalset energiakasutust kõigi hoonetel, mis on linna kasutuses või omanduses. Linn on seadnud konkreetsed eesmärgid, mida soovib kliimamuutuste leevendamiseks sel viisil saavutada. Projekti rahastati 100% energiaühistute kaudu. Vaata rohkem [SIIT](#).

[Bonheideni linn pani päikesepaneelid enam kui 10 avalikule hoonele linnaelanike ühisrahastusega.](#) Lisaks investeeringute elevadamisele taastuenergiasse, andis see võimaluse kaasata elanikke energiaüleminekusse. Päikesepaneelide paigaldamisega alustati 2019. aastal linnavalitsuse hoonele ja raamatukogule. 2020. aastal paigaldati veel 10 päikesejaama linnahoonetele, sh kogukonnakeskusele ja koolidele.

Kokku paigaldati 214100 vatt-*peak*i (päikesemooduli nimivõimsus standardsetes katsetingimustes) võimsuses päikesepaneele ning ligikaudu 300 Bonheideni elanikust sai energiaühistu aktsionär, ehk et ühistu osanikena on nad nüüd sisuliselt seotud energiaüleminekusse ja selle otsustesse kaasatud.

Elanike ühisrahastuse toel läbi viidud algatustest võivad võrsuda uued tegevused ja need võivad aidata inimesi kliimategevuste ümber koondada ja aktiivsemaks muuta.

● Üks esimesi “energiakogukondi” Prantsusmaal

Montigny-en-Arrouaise on omavalitsus Prantsusmaa põhjaosas, kes teeb kliimategevusi territoriaalse sidususe programmi raames. 2024. aasta alguseks oli Montigny-en-Arrouaise saanud esimeseks “energiakogukonnaks” Prantsusmaal. Energiahindade tõusuga käsikäs alustas omavalitsus energiakriisi hinna mõju leevendamisega.

Energiakogukond toimib nii: omavalitsuse kõikidele hoonetele, nagu ka mitmetele eramutele, on paigaldatud päikesepaneelid, kust tuleb energia omavalitsuse tegevusteks ja tarbimiseks. Ülejääv energia müüakse poole hinnaga või jagatakse tasuta elanikele, eeskätt vähekindlustatutele.

Ehkki esialgu olid elanikud projekti suhtes ettevaatlikud, sai sellest lõpuks väga inspireeriv algatus, mis tõi kaasa põhjalikuma muutuse kogukonnas: päikeseenergiaga varustatud tasuta laadimisjaamade paigaldamine elektrisõidukitele pani mõned elanikud vahetama sisepõlemismootoriga sõiduki elektrisõiduki vastu.

• Energiakogukond Lissaboni lähistel

Idee luua Telheiras/Lumiar Taastuenergia Kogukond (REC) sai alguse linnaelanikelt endilt. 2020. Aastal sündis hulk projektimõtteid elanikelt ning üks neist oli toota puhast energiat ning jagada seda naabritega.

Telheiras/Lumiar Taastuenergia Kogukond koosneb inimestest, kes soovivad tarbida senisest säästlikumat, ausamat, odavamat ja demokraatlikumat energiat. REC on juba rajanud esimese päikesejaama, 16 päikesepaneeli, mis katavad 50m² suuruse ala.

Algatuse tulemusena toodetakse taastuenergiat detsentraliseeritult tarbimise läheduses, et vältida ülekande- ja jaotuskadusid; linnaelanikud osalevad aktiivselt energiasüsteemi demokratiseerimises; arvestatakse haavatavamate ja vähemkindlustatud inimeste vajadustega (energiavaesusega tegelemine); elektrihind on madalam ning hinnakõikumistele vastupidavam; kohalik elu areneb.

Uuri ka RECi koostatud praktilist juhist taastuenergia kogukondade loomiseks: https://jf-lumiar.pt/wp-content/uploads/2024/09/Guia_web_spread.pdf

Hoonete renoveerimine ja energiaefektiivsus

• Kogukondlik õhk-vesi soojuspump

2011. aastal oli Belgias [Assenede linnas](#) 10 soojuspumpa koguvõimsusega 130 kW, mis teeb aastaseks energiatootmiseks 191 MWh. 2015. aastal oli linnas juba 31 soojuspumpa. 2030. aastaks soovib Assenede jõuda suure hulga uute taastuenergiaallikate rajamiseni, sh on nii soojuspumpasid, tuulikuid, päikesepaneele.

Soojuspumbad on väga tõhusad CO₂ heitme vähendamiseks linnavaldustes, kui need on töötavad taastuvelektriga. Sellisel juhul asendab see otsese elektrikütte, nii et energia kogutarbimine väheneb oluliselt seoses kõrgema efektiivsusega.

Osades korterites asendati kulukas elektriküte õhksoojuspumbaga ning elanikud said detailse info, kuidas hoida oma korter soovitud temperatuuril kõige efektiivsemal viisil.

Kogu algatuse jooksul oli segadust väga vähe, sest suhtlus erinevate osapoolte vahel toimus hästi. Elanikud on rahul ning esialgu jääb mulje, et elanike teadlikkuse tõstmise tulemusena

on tarbimine langenud enam kui 35%, andmata samal ajal järgi mugavustes, pigem vastupidi. Samale hoonele paigaldati ka päikesepaneelid.

● Hoonete soojustamine ja renoveerimine

[Genk](#)i linna eesmärk on 2050. aastaks jõuda kliimanetraalsuseni. Selle eesmärgini jõudmiseks on linnal nõudlik kliimapoliitika. Säästlikkus ja kliima läbivad linna 2020-2025 poliitikaplaani. Selle perioodi investeeringutest suunatakse ligikaudu 1/3 kliimategevustesse. Süsiniku jalajälge plaanitakse vähendada hoonete renoveerimisega, taastuveenergia kasutuselevõtu abil, jalgrattaid kasutades ja jalutades ning säästlike äriparkide rajamisega. Samuti plaanitakse anda linnas rohkem ruumi rohelusele ja veele, luua rohkem avatud linnaruumi ning anda vähem ruumi kõvakattega pindadele.

Linn julgustas hooneid soojustama ja renoveerima ning toetas selles elanikke. Elanikke motiveeriti oma kodusid renoveerima näiteks infoseminaridega ja talviste tänavaaruteludega, sest just talvel mõtlevad inimesed rohkem energiast. Lõpuks osales projektis 265 leibkonnast 59, mis moodustab 22% kõigist leibkondadest. Iga leibkond panustas ka ise rahaliselt. Linna hinnangul on oluline, et kommunikatsioon kõikide osapooltega oleks hea ning pidev. Nii on võimalus suurem, et ka need inimesed, kes esialgu ei planeerinud oma kodu renoveerida, otsustavad seda lõpuks siiski teha.

● Innovaatiline lähenemine energiavaesusele

Almada linn Portugalis on üks neljast Euroopa pilootlinnast, mis osaleb algatuses [Sun4All](#), mille idee on lihtsustada taastuveenergiale juurdepääsu haavatavatele energiavaesuse all kannatavatele leibkondadele. Almada linn osales algatuses aastatel 2021-2024 koostöös Almada linna energiaagentuuriga Ageneal.

Algatus keskendus ühiste omatarbeks mõeldud päikesepaneelide(*collective self-consumption photovoltaic systems*) paigaldamisele munitsipaalhoonetele, et aidata haavatavaid peresid. Ehkki väljakutseid jagus (nt õiguslikud küsimused, kohalike vanemate inimeste ja haavatavate elanike kaasamine ning teadlikkuse tõstmine jne), näitas algatus, et haavatavate leibkondade võimestamiseks ning kaasavamaks energiaüleminekuks on potentsiaali.

Esialgsete tulemustena võib nimetada algatusest osa saanud inimeste kasvanud teadlikkust ja teadmisi energiatõhususest ja taastuveenergiast ning mitmel puhul ka energia tarbimise muutusest. Otsene majanduslik mõju elektriarvetele on olnud piiratud, kuna algatus viibis.

Säästlik transport ja aktiivne liikumine

● Linna kaubaratta rent

Tartu on umbes 10 aastat investeerinud linnakeskkonna muutmisel jalgrattasõbralikumaks. 2019. aastal töötati välja munitsipaaljalgrattajagamisalgatus, mille raames on kaks kolmandikku jalgratastest varustatud elektriliste abimootoritega. See on olnud edukas. Jalgrataste kasutamise laiendamiseks inimeste seas, kellele tavalised jalgrattad ei sobi, otsustas linn luua kaubajalgrataste renditeenust.

Linn pakub munitsipaal-kaubajalgrataste renditeenust. Algatuse eesmärk on populariseerida kaubajalgrattaid kui säästvat transpordivõimalust kodanike ja ettevõtete seas. Lisaks kaubajalgrataste juhukasutamise võimalustele pakub linn madala hinnaga rendivõimalust inimestele ja ettevõtetele ratta testimiseks enne selle endale ostmist. Kaubajalgrattaid saab broneerida veebilehe kaudu ning need saab kätte või tagastada kesklinnas asuvasse asukohta.

Alustati 2021. aastal 3 rattaga, ent suure nõudluse tõttu kasvas rataste arv kiiresti 17ni. Väljakutseks peetakse vähest registreeritud rattakasutajate hulka – ligikaudu 500 inimest.

● Rahaline toetus noortele jalgrataste ostuks

2022. aastal algatas Tallinna linn kampaania “Jalgrattaga kooli”, et toetada jalgrattaga sõitmist ning 10-15 aastaste noorte jalgrattalubade taotlemist. Lubade olemasolu suurendab liiklusohutu käitumise harjumust ning edendab jalgrattaga sõitmist kui aktiivset reisimisviisi. Toetuse suurus on 100 eurot jalgratta ostu arve ettenäitamisel ühe aasta jooksul jalgratturi loa saamisest. 2023. aastal lisandus jalgrattakiivri ostmise toetusena 25 eurot.

● Jalgrattaplaan autosõltuvuse vähendamiseks

Pariisi lähedal asuvas Bures-sur-Yvette'i linnas on kohalik jalgratturite ühendus püüdnud aastaid seista parema ja ohutuma jalgrattaliikluse eest ning teinud selleks ka erinevaid ettepanekuid. Linn võttis ette luua jalgrattaplaani, mis aitaks liikluskiirust linnas alla tuua. Plaani ühe osana alandas linn 2020. aastal lubatud kiiruse 50km/h asemel 30km/h peale, et vähendada autosõltuvust ning toetada aktiivset liikumist. Täiendava poliitikana arendas linn välja autodele mõeldud

ühesuunaliste tänavate võrgustiku, mida jalgratturid saavad kasutada mõlemas suunas.

Mootorsõidukite piirkiiruse alandamine toob linnaelanikele mitmeid kasusid, nagu nt liiklusest tulenevad ohud on harvemad ja vähem tõsised, jalgrattasõit on nauditavam, vähem autosid tähendab paremat õhu kvaliteeti jne. Linnal on jalgratturite ühenduse ettepanekuna plaanis ka lastele jalgrattasõiduõpe.

Rahalised kulutused olid minimaalsed – linn muutis mõned liiklusmärgid ja paigaldas mõned kiirust piiravad tõkked, ent pikas plaanis on kogukonna vaates tegemist säästuga: vähem tuleb investeerida teeparandusse, autokütusesse jne

Linnade rohestamine ja loodusliku mitmekesisuse kaitsmine

● Vihmaaiad linnas

Pärast 2019. aastal väljatöötatud säästva energia tegevuskava töötas Pula-Pola linn 2018. aastal Life SEC Adapt projekti raames välja ka kliimamuutustega kohanemise strateegia (2030) ja tegevuskava.

Üks nendes dokumentides määratletud meetmetest oli vihmaaedade rajamine linna. Pula-Polal oli tugevate sademete tõttu suuri probleeme üleujutustega. Nad on linnas rajanud palju rohealasid parkidena või ringristmike sees olevatele aladele. Need vihmaaiad koguvad vee endasse ja lasevad selle aeglaselt peamistesse kanalitesse.

Vihmaaiad on kasulikud nii keskkonna, esteetika kui ka majanduslikus vaates. Nad juhivad tormivett, vähendavad üleujutusrisi ning parandavad vee kvaliteeti enne kui see jõuab Aadria merre. Aga vihmaaiad meelitavad linna ka elurikkust, muudavad linna visuaalselt köitvamaks jmt.

Olulisi väljakutseid selle algatuse juures ei olnud, kõik kulges sujuvalt. Et linn asub karstialal, siis on vihmaaedade kasu eriti selgelt märgatav.

● Elurikkuse suurendamine parkides

2020. aastal alustas Tartu tegevustega, et suurendada kolmes kesklinnapargis looduslikku mitmekesisust. Näiteks hakati parkides harvem niitma ja niideti vaid käiguradasid, et inimesed saaksid lihtsamini ümbritsevaid taimi näha, valgusolude muutmiseks võeti maha mõned puud, puunotid ja maha saetud oksad jäeti parki erinevatele liikidele elukohaks,

külvati Eestile omaseid taimeliike, et tekiksid püsivad lillepeenrad ja niidud selle asemel, et hooaja jooksul korduvalt lilli istutada vmt. Palju tööd on tehtud vabatahtlike abiga, mis on aidanud kasvatada omanikutunnet ja arusaamist nende tegevuste eesmärkidest.

Algatuse peamiseks takistuseks oli omavalitsuste töötajate esialgne vastuseis, kes on harjunud praegu laialt levinud munitsipaalhaljastuse tavadega ja kellel on elurikkuse kriisist vähe teadmisi. Ka linnaelanike vastuvõtt on olnud eripalgeline.

● Niitmise vähendamine linna hallatavatel aladel

Viimasel paaril aastal on Tallinn ja Tartu elurikkuse suurendamiseks ja roheliste linnade nimel vähendanud muru niitmist aladel, mida haldab linn. Niidetakse 1-3 korda aastas kevadeti ja sügiseti. Niitmist on vähendatud teede äärtes, aga ka parkides ja puhkealadel.

Niitmise vähendamise tulemusena on neile aladele kasvukoha leidnud mitmed taimed, mis pakuvad elukohta ja toitu tervele hulgale erinevatele liikidele, nagu näiteks putukad. Lisaks hoiab linn raha kokku, vähendab fossiilkütuste kasutamist, vähendab kuumasaarte tekkimist linnas, vähendab tolmu jmt levikut suviste kuivaperioodide ajal.

Osa elanikke toetavad algatust, ent palju on ka neid, kes näevad niitmata alasid kui hooletusse jätmist, linna tegemata tööd. Peljatakse ka puuke. Üks probleemidest on olnud niitjate ebaühtlane kohanemine olukorraga ning seetõttu on olnud olukordi, kus niidetakse liiga sageli või kuivanud aladel.

● Veehoidlad linnaparkides

Guimarães on Portugali omavalitsustest oma kliimameetmetega teistele eeskujuks. Omavalitsus seadis keskkonnasäästlikkuse oma poliitilisse tegevuskavasse 2013. aastal, allkirjastades Linnapeade Pakti. Selle järel on linn koostanud mitmeid erinevad kliima- ja energiaplaane, nagu nt Sustainable Energy Action Plan (SEAP), Sustainable Energy and Climate Action Plan (SECAP), ka kohaliku kliimamuutustega kohanemise plaani jne. Hiljuti sai linna ka kliimategevusplaani, mille nägi ette Portugali kliimaseadus.

Ribeira da Costa/Courose äravoolusüsteemi parandamiseks ehitati kolm veehoidlat. Tänu oma võimele jõgede voolu kinni hoida ja reguleerida on veehoidlad lahendanud üleujutusprobleemi, mis mõjutas enam kui 2000 inimest igakord. Ainuüksi esimese viie aasta jooksul peale veehoidlate valmimist hoiti ära 52 üleujutust kesklinnas.

Uuri linna kliimapakti kohta: <https://guimaraes2030.pt/>

Linna jätkusuutlik jäätmemajandus ja ringmajandus

• Kohad linnaelanikele oma asjade parandamiseks

Paranduskelder on avatud töökoda, mis asub Tartus ning keskendub taaskasutusele, parandamisele ning jäätmete väärindamisele. Paranduskeldri löid 2019. aastal Tartus vabatahtlikud, kes olid varem korraldanud paranduskohvikuid Negavati konkursil eduka tulemuse saavutanud rahastusega. Paranduskelder pakub inimestele abi ja vahendeid igapäevaste tarbeesemete parandamiseks, näiteks tekstiilid, jalgrattad, elektroonika jmt

Tallinnas loodi parandustöökoda linna ja valitsuse rahastusega. Tallinna töökoda keskendub peamiselt puutööle. Mõlemas linnas pakutakse nii võimalust kasutada tööriistu kui ka teadmisi ja juhendamist, kui inimesed seda vajavad.

Ökoturism ja säästev põllumajandus ja toit

• Säästliku toidu programm Prantsusmaal Mouans-Sartoux'i linnas

2011. aastast juhib linn globaalset säästliku toitumise programmi, mille mõtte luua pikaajaline muutus kohalike toodete tootmises ja tarbimises. Selleks alustas linn kohaliku toiduprogrammiga. Sellega õnnestus piirkonnas muuta nii toidu tootmist kui ka toidu tarbimist. Programmi raames rajas linn esimese linnafarmi Prantsusmaal, kaitstes põllumajandusmaad, aitas mahepõllumeestel end piirkonnas sisse seada ning avas jätkusuutliku toitumise hariduskeskuse.

2019. aasta küsitluse andmetel raporteeris 87% linna elanikest, et nad muutsid enda toitumist selle algatuse tulemusena. Samuti pakuvad avalikud söögikohad kõikidele kooliõpilastele 100% orgaanilist ning peamiselt kohalikku toitu ning värskete puuviljade ja köögiviljade ülejäägid jõuavad vähekindlustatud linnaelanikeni.

• Vihmavee juhtimine koos kohalike põllupidajatega

Intensiivne põllumajandus oli tekitanud maapinna erosiooni ja veereostuse Vilaine'i jões. Nüüd istutavad põllupidajad oma maadele hekke.

Hekid on suurepärase lahendus nii keskkonna kui ka toidu tootmise mõttes. Kuna Prantsusmaa lääneosa tabavad sageli tormid ja tugevad vihmad, uhuvad mudalihked mulla minema. Hekkide istutamine aitab erosiooni piirata. Samal ajal vähendab see ka kliimamuutuste mõju, kaitseb tuulte eest, salvestab süsinikku, vabastab hapnikku, tagastab aurumisel vett, hõlbustab juurte kaudu vee pinnasesse imbumist, pakub elusloodusele kodu ja kaitseb seda. Alates 2007. aastast on istutatud või taastatud üle 5000 km hekke 4000 farmis ehk kokku 18% farmidest kogu piirkonnas. Nõustamine ja hekkide istutamine on põllupidajatele tasuta. Kasu on juba näha: vähem mudalihkeid, vähem alasid, mida ei saa harida, kaitse tugevate tuulte eest jne.

Hekkide istutamise algatas avalik sektor, kuid hekitaimed ostsid põllumehed, mis oli algatuse edukuse seisukohalt oluline.